

یادداشت

زهرا توسی

بودجه روی شانه‌های مالیات و تورم

بودجه ۱۴۰۵ یک پیام بیشتر ندارد دولت دیگر نه روی نفت حساب جدی باز کرده و نه روی فروش دارایی و برای اداره کشور بیش از هر چیز به مالیات و بالا رفتن قیمت‌ها تکیه کرده است. عددها این را روشن می‌گویند. درآمدهای مالیاتی قرار است بیش از ۶۰درصد زیاد شود و به حدود ۳ هزار هزار میلیارد تومان برسد رقمی که حالا ستون اصلی بودجه شده است. دولت می‌گوید از حقوق‌گیرها حمایت کرده و سقف معافیت مالیاتی را تا ۴۰ میلیون تومان بالا برده، اما همزمان مالیات بر ارزش افزوده را افزایش داده؛ مالیاتی که روی خریدهای روزمره مردم می‌نشیند. به این ترتیب فشار مالیاتی از حقوق‌ماهانه به هزینه زندگی منتقل شده است. مردم شاید در فیش حقوقی تغییر بزرگی نبینند، اما در سوپرمارکت، بازار و خدمات، مالیات بیشتری می‌پردازند.

افزایش حقوق کارکنان هم حدود ۲۰درصد در نظر گرفته شده رقمی که حتی اگر خوشبینانه نگاه کنیم، بخش کوچکی از تورم را جبران می‌کند. این در حالی است که خود دولت هزینه‌هایش را با رشد ۳۰ تا ۴۰درصدی بسته است. شکافی که بین دخل و خرج ایجاد می‌شود، در نهایت یا با تورم پر می‌شود یا با فشار بیشتر روی مصرف مردم.

در بخش ارز هم بودجه پیام واضحی به بازار مخابره کرده است. تعیین نرخ حدود ۸۵ هزار تومان برای دلار گمرکی یعنی دولت قیمت بالاتری را در محاسبات رسمی پذیرفته است. این عدد شاید مستقیماً نرخ بازار آزاد نباشد، اما روی قیمت کالاهای وارداتی اثر می‌گذارد و دیر یا زود خودش را در قیمت‌ها نشان می‌دهد. یعنی حتی بدون شوک ارزی، تورم از مسیر گمرک و واردات به زندگی روزمره منتقل می‌شود.

از طرف دیگر، دولت روی بیش از ۵۷۰ هزار میلیارد تومان منابع ناشی از حذف ارز ترجیحی حساب کرده است. معنایش ساده است، یارانه ارزی حذف شده و هزینه‌اش به شکل افزایش قیمت‌ها به مردم منتقل می‌شود. در مقابل، درآمدهای حاصل از فروش دارایی و منابع سرمایه‌ای دولت به‌شدت کاهش یافته و این نشان می‌دهد گزینیه‌های دولت برای تأمین منابع محدودتر از گذشته شده است.

جمع این تصمیم‌ها بودجه ۱۴۰۵ را یک بودجه انقباضی با چهره مالیاتی و ارزی تصویر می‌کند که هدفش زنده نگه داشتن دخل‌وخرج دولت است، حتی اگر نتیجه‌اش کاهش آرام اما مداوم قدرت خرید مردم باشد. می‌توان گفت لایحه بودجه ۱۴۰۵ نسخه‌ای برای بقای دولت است، اما عوارض آن را سرفره‌های مردم می‌پردازند.

خبر

نمایندگان برای افزایش بیش از ۲۰درصدی حقوق‌ها تلاش می‌کنند

رئیس کمیسیون تلفیق لایحه بودجه ۱۴۰۵، با بیان اینکه امسال فرایند بررسی لایحه بودجه تغییر کرده و در یک مرحله بررسی انجام می‌شود، گفت: به نظر می‌رسد جهت‌گیری مجلس بر این باشد که برای افزایش نرخ رشد حقوق کارکنان تلاش کند.

غلامرضا تاجگردون درخصوص تفاوت لایحه بودجه امسال با سنوات گذشته، اظهار کرد: در سنوات گذشته بررسی به‌صورت دو مرحله‌ای بود که امسال به یک مرحله تغییر پیدا کرده است و تلاش می‌کنیم طی سه روز کاری، کلیات لایحه را بررسی و گزارش آن را به صحن تقدیم کنیم و اگر تأیید شد موضوع به کمیسیون تلفیق ارجاع داده می‌شود در غیر این صورت طی مدت پنج روز اصلاحات لازم در آن باید اعمال شود.

وی، با اشاره به مهم‌ترین ویژگی بودجه امسال، ادامه داد: ما هنوز این لایحه را به طور عمیق بررسی نکرده‌ایم، اما دولت سعی کرده است اعداد مندرج در آن واقعی بوده و رشد چندان‌ی نداشته و درآمدهای نفتی متناسب با وضعیت امروز باشد.

وی تصریح کرد: البته در سایر حوزه‌ها نیز مردم توقعاتی دارند که مجلس تلاش می‌کند در بودجه لحاظ کند. در مجموع تنظیمات خوب بوده اما فشار هزینه‌ای هم وجود دارد. وضعیت کالابرج، حقوق‌ها و نرخ دلار از دغدغه‌های مجلس و مردم است. البته بحث مالیات را هم باید دقیق مورد بررسی قرار دهیم تا فشاری بر فعالان اقتصادی و مردم تحمیل نشود. وی یادآور شد: به نظر می‌رسد جهت‌گیری مجلس بر این باشد برای افزایش نرخ رشد حقوق کارکنان تلاش کند، که از مطالبات جدی نمایندگان مجلس است و اگر اتفاق بیفتد شاید متناسب با نرخ معافیت مالیاتی و پلکانی کردن مالیات، اصلاحات را انجام دهیم که هم منابع بر تأمین کنیم و هم میزان حقوق کارکنان را بیشتر از ۲۰درصد افزایش دهیم. ما این پیشنهادها را به دولت دادیم، اما به دلیل شکاف بیش از حدی که در سنوات گذشته بین حقوق کارکنان ایجاد شد باید به سمتی حرکت کنیم که تا حدودی این شکاف در سال ۱۴۰۵ کاهش پیدا کند.

تاجگردون درخصوص تکلیف ارز ترجیحی، بیان کرد: صحبت‌هایی که روز گذشته در مجلس بیان شد حاکی از میزان ارز ترجیحی و نحوه اصابت آن از این نظر که به چه کالاهایی تعلق گیرد، بود که چنانچه نهایی شود بودجه را متناسب با آن تصویب خواهیم کرد. وی در بیان ساختار بودجه ۱۴۰۵، اظهار کرد: اصلاح ساختار بودجه توسط مجلس کلید زده شد و اینکه بودجه فاقد احکام و تبصره است شاه‌کلید اصلاح ساختار مجلس بود که با این کار مداخله کلیدی داشته باشد دولت هم از نظر شکلی چهار صفر را حذف کرده است.

بررسی افزایش نجومی درآمدهای مالیاتی دولت در بودجه پیشنهادهی ۱۴۰۵ به‌عنوان یکی از بارزترین ویژگی‌های این لایحه

افزایش اتکای دولت به جیب مردم

فرزانه زراعتی | لایحه بودجه ۱۴۰۵ سه‌شنبه دوم دی‌ماه تقدیم مجلس شد؛ لایحه‌ای که یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های آن رشد نجومی میزان درآمدهای مالیاتی است.

براساس آنچه در لایحه بودجه آمده میزان درآمدهای مالیاتی دولت برای سال آینده با افزایش نجومی ۶۲درصدی (درآمد مالیاتی مصوب ۱۴۰۴ حدود ۱/۸۲۸ همت بود) همراه شده و به ۲/۹۶۱ همت رسیده که این رقم نشان‌دهنده تکیه دولت بر منابع مالیاتی به عنوان بخش مهمی از تأمین منابع بودجه عمومی است.

این میزان افزایش مالیات از آنجا که سهم ۸۷درصدی در تأمین بودجه دارد نشان می‌دهد دولت تصمیم گرفته بیش از نفت، به درآمدهای پایدار مالیاتی چشم بدوزد؛ به‌ویژه اینکه براساس این لایحه، در بخش درآمدهای دولت و در بخش واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای، درآمدهای دولت از حدود ۹۳۰هزار میلیارد تومان در سال ۱۴۰۴ به ۲۷۵ همت رسیده است به عبارتی دولت درآمدهای حاصل از فروش نفت، واگذاری اوراق و تهاتر نفت بابت تأمین فراورده را ۷۰درصد کاهش داده و این یعنی کم شدن وابستگی بودجه به درآمدهای نفتی. کارشناسان اقتصاد را معتقدند چنانچه افزایش درآمدهای مالیاتی ناشی از اصلاح ساختار درآمدی و بهبود فرایندهای وصول مالیات به‌ویژه از فراریان مالیاتی و ساماندهی به معافیت‌های مالیاتی است جای امیدواری دارد، اما چنانچه دولت برنامه‌ای غیر این دارد باید منتظر کوچک‌تر شدن سفره مردم برای سال آینده باشیم.

■تغییرات مالیاتی در لایحه بودجه۱۴۰۵

سیاوش غیبی پور، کارشناس مسائل مالیاتی و استاد دانشگاه در گفت‌وگو با خبرنگار قدس درباره تغییرات مالیاتی در لایحه بودجه ۱۴۰۵، ابراز کرد: براساس این لایحه قرار است میزان مالیات بر ارزش افزوده از ۱۰درصد

گزارش خبری

مهدی حسن‌زاده |

لایحه بودجه ۱۴۰۵ با وجود رویکرد به‌شدت انقباضی، تغییرات مهمی را در وضعیت یارانه‌ها و برخی موضوعات اقتصادی با چاشنی حذف چهار صفر رقم زده است. لازم به ذکر است که پس از تصویب قانون حذف چهار صفر از پول ملی، اول آذرماه برای اجرا ابلاغ شد و مهلت دو ساله‌ای برای اجرای تدریجی آن در نظر گرفته شده است. از این منظر، انتشار لایحه بودجه ۱۴۰۵ بر این اساس و با حذف چهار صفر و جایگزینی ریال جدید به جای ریال قدیم، گام نخست در اجرای قانون حذف چهار صفر محسوب می‌شود، اگرچه این مسئله در شروع کار و در مراجعه به متن لایحه بودجه، مخاطب را کمی دچار سردرگمی می‌کند. به همین دلیل در این گزارش ارقام براساس ریال قبلی اعلام می‌شود. در هر حال مرور مهم‌ترین جزئیات لایحه بودجه ۱۴۰۵ خالی از لطف نیست.

■کاهش ۴۵درصدی بودجه واقعی

لایحه بودجه ۱۴۰۵ با رقم بیش از ۱۴هزار همت شامل ۵هزار۹۵۴ همت بودجه عمومی و ۸هزار۸۹۷ همت بودجه شرکت‌های دولتی است. آنچه مهم است بودجه عمومی است که بدون احتساب بودجه اختصاصی دستگاه‌ها رشد ۵/۳درصدی نسبت به سال گذشته داشته و با توجه به تورم ۵۰درصدی فعلی به منزله کاهش ۴۵درصدی سطح واقعی بودجه است.

■معمای درآمدنفت

در نگاه نخست، اتکای بودجه ۱۴۰۵ به درآمد نفت کاهش شدیدی داشته است. به گونه‌ای که منابع حاصل از نفت در بودجه ۲۶۳ همت پیش‌بینی شده که نسبت به رقم ۶۰۴ همت لایحه بودجه ۱۴۰۴، کمتر از نصف شده است. با این حال باید توجه داشت در لایحه بودجه ۱۴۰۴، نفت با احتساب برداشت ۵۴۱همت از سهم صندوق توسعه ملی هزارو۱۴۵ همت بود که البته در سال‌های اخیر واگذاری نفت به برخی دستگاه‌ها در عوض مطالبات آن‌ها نیز موجب شده سهم واقعی نفت در بودجه مبهم باقی بماند. از این نظر در لایحه بودجه ۱۴۰۵

به ۱۲درصد افزایش باید که بنده به عنوان یک کارشناس

اقتصادی مخالف این نرخ هستیم؛ چراکه این اتفاق را فشاری مضاعف به تولیدکننده و مصرف‌کننده می‌دانم. به‌ویژه اینکه بار این میزان افزایش هم بیشتر بر دوش مصرف‌کننده قرار می‌گیرد؛ چون واحدهای صنعتی و کارگاهی مالیات بر ارزش افزوده را عملاً از مصرف‌کننده دریافت و از طریق سامانه مؤدیان به سازمان امور مالیاتی می‌پردازند. در حال حاضر هم پرداخت ۱۰درصد مالیات بر ارزش افزوده برای مردم سخت است چه برسد به ۱۲درصد.

به گفته وی؛ به جز چند قلم کالای اساسی و چند خدمت، تمام کالاهای و خدمات مشمول مالیات بر ارزش افزوده هستند که عملاً این افزایش ۲درصدی را مصرف‌کننده باید پردازد.

■معافیت مالیاتی حقوق از ۲۴ به ۴۰ میلیون ریسد

غیبی پور اضافه کرد: بسیاری می‌گویند درست است که مالیات افزایش یافته، اما از دیگر سو دولت در لایحه بودجه میزان معافیت مالیاتی حقوق کارکنان را از ۲۴میلیون تومان در سال گذشته به ۴۰ میلیون تومان برای سال آینده افزایش داده، اما نکته این است چون دولت به سبب این افزایش میزان معافیت حقوق، با کاهش وصولی و درنتیجه افزایش کسری بودجه مواجه می‌شود، بنابراین از راه دیگری این کسری را جبران کرده به بیان دیگر دولت از حقوق مالیات دریافت نمی‌کند، اما از خوراک چرا، باتوجه به اینکه طبق آنچه در لایحه آمده

میزان افزایش حقوق کارکنان تنها ۲۰درصد است و این میزان حدود نیمی از میزان تورم در سال جاری (آن هم نه سال آینده) را پوشش می‌دهد؛ این رویه رفاه خانواده را تهدید می‌کند و یک حقوق‌گیر با این میزان حقوق تنها می‌تواند نیمی از ماه را سیری کند.

این کارشناس امور مالیاتی ضمن بیان اینکه ما همیشه یک چالش اساسی بودجه‌ای داریم، اظهار کرد: چالش این است به هر نسبتی که مالیات‌ها افزایش پیدا کند، هزینه‌های دولت به دلیل حجم گسترده‌ای که دارد بیش از وصولی مالیات است، بنابراین نمی‌توانیم میان این دو تعادل ایجاد کنیم، به طور مثال دولت نمی‌تواند ۲۰درصد به مالیات بیفزاید و ۲۰درصد هم هزینه‌هایش را افزایش دهد؛ چراکه هزینه‌های دولت همیشه بیش از ۳۰۰ و حتی ۴۰درصد افزایش دارد به همین دلیل این میزان افزایش مالیات هیچ‌گاه هزینه‌های دولت را که به شکل فراینده در حال رشد است، پوشش نمی‌دهد، بنابراین وضعیت امروز می‌طلبد دولت باید فکری به حال هزینه‌کرد بودجه در مجموعه خود کند.

غیبی پور افزود: دولت دارای دو نوع درآمد است؛ دسته اول درآمدهای پایدار هستند که متصل به درون کشور است. دسته دوم درآمدهای ناپایدار هستند که متصل به عوامل بیرونی است. در همه دنیا پایدارترین درآمدهای دولت‌ها مالیات است، اما نکته این است که سازوکار وصول مالیات در کشور ما دچار ایراد و اشکال است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به مثبت خواندن مالیاتی اداره شدن کشور همچون کشورهای

مترقی و ضمن بیان اینکه زمانی که کشور مالیاتی اداره شود، استقلال در زمان جنگ تضمین می‌شود، تصریح کرد: زمانی ۶۰درصد بودجه دولت با درآمدهای نفتی بسته می‌شد، اما در قانون بودجه ۱۴۰۴ و در ادامه سال آینده، سهم درآمدهای مالیاتی دولت از درآمدهای نفتی افزایش یافت، چنانچه این روند ادامه یابد و کشور با درآمدهای مالیاتی اداره شود بسیار مثبت است؛ به‌ویژه اینکه ما امروز در شرایط خاصی قرار داریم و در این شرایط خاص باید پذیریم که به عده‌ای تورم بیشتر تحمیل می‌شود. اما مشکل اساسی که وجود دارد این است که نرخ تورم به شکلی فزاینده در حال افزایش است و این تورم در طول سال هم افزایشی است که این رویه در کنار پرداخت مداوم مالیات تورمی، از میزان رفاه به شدت می‌کاهد.

■دولت بنده خود را بهینه کند

این کارشناس اقتصادی در ادامه به ارائه راهکار پرداخت و گفت: امروز با پدیده‌ای تحت عنوان فرار مالیاتی مواجه هستیم و به همان میزان که فرار مالیاتی داریم با کسری بودجه مواجهیم. یکی از راه‌های جبران این کسری بودجه مالیات تورمی است؛ مالیات تورمی به معنی چاپ پول و حق‌الضرب بیش از رشد اقتصادی است. نکته این است که وقتی چاپ پول انجام می‌شود افراد بدون اینکه متوجه شوند مالیات می‌دهند با این تفاوت که مالیات دادن پرداخت مستقیم است، اما در خلق پول و حق‌الضرب مالیات تورمی است که به واسطه وجود این تورم از قدرت خرید مردم کاسته می‌شود.

این کارشناس امور مالیاتی ادامه داد: وضعیت امروز کشور به ویژه اکنون که تحریم‌ها تنگ‌تر و میزان درآمدهای نفتی دولت کمتر شده است می‌طلبد دولت یک بازنگری اساسی در وضعیت هزینه‌کرد بودجه کند. به‌طور مثال نهادهای و سازمان‌هایی در زیرمجموعه دولت وجود دارند که بود و نبودشان در میزان رفاه، سفره و معیشت مردم تأثیری ندارد و دولت می‌تواند آنان را بهینه‌کند. این روش در تمامی دنیا مرسوم است که دولت نهادهایی که کارایی ندارند را کوچک‌تر می‌کند، البته رئیس‌جمهور پیش‌تر وعده‌هایی در این زمینه داده بود که هنوز عملیاتی نشده است.

■چاره‌ای جز بستن بودجه به‌شکل انقباضی نداریم

غیبی پور بیان کرد: امروز چون با بلای بزرگ تورم مواجه هستیم چاره‌ای جز بستن بودجه به شکل انقباضی نداریم. درست است در این روش رفاه مردم کاهش می‌یابد، اما در مقابل سیل ویرانگر تورم هم مهار می‌شود. اینکه بگوییم چه میزان مالیات را افزایش دهیم که نقطه بهینه برای کارگران و کارمندان هم در آن دیده شود خود محل بحث است؛ چون عملاً محاسباتی که در بودجه انجام می‌شود مربوط به میزان تورم و وضعیت اقتصادی سال جاری است نه سال آینده؛ چنانچه این محاسبات در دولت در بودجه در نظر گیرد تعادل تا حدودی ایجاد می‌شود، اما درصورت درنظر نگرفتن این محاسبات، با عدم تعادل در سال آینده مواجه خواهیم بود. وی تأکید کرد: یکی دیگر از راه‌هایی که دولت می‌تواند برای بهبود وضعیت مردم در نظر بگیرد توجه به مؤدیان جدید به‌ویژه فراریان مالیاتی است. چنانچه دولت افزایش درآمدهای مالیاتی را در سایه جذب فراریان مالیاتی درنظر گرفته، نکته مثبتی است، اما چنانچه این افزایش را قرار است مؤدیان جدید به دوش بکشند نکته منفی بودجه است.

مروری بر مهم‌ترین اعداد لایحه بودجه ۱۴۰۵ با تمرکز بر برنامه احتمالی دولت برای آزادسازی گسترده نرخ ارز، انرژی و نان

انقباض بودجه‌ای همزمان با آزادسازی گسترده نرخ‌ها

۵۷۲ همت پیش‌بینی شده است که در مجموع هزارو ۴۱۰ همت منابع برای اختصاص به مردم پیش‌بینی شده است. در حقیقت اگر آزادسازی نرخ ارز، بنزین وارداتی و نان صورت گیرد، هزارو ۴۱۰ همت میان مردم توزیع می‌شود. با فرض توزیع این رقم میان هفت دهک، به هر فرد در سال ۲۲ میلیون و ۳۸۱ هزار تومان و در ماه یک میلیون و ۸۶۵ هزار تومان یارانه جدید در قالب کالابرج یا نقدی اختصاص می‌یابد. با این حال این یارانه قابل توجه با طیف وسیعی از آزادسازی نرخ‌ها همراه خواهد بود که ممکن است اثر شوک‌آور بر جامعه بگذارد. دیگر سرفصل‌های مهم بودجه به شرح زیر است:

معافیت مالیاتی حقوق‌بگیران در ماه ۴۰ میلیون تومان
حداقل حقوق کارمندان دولت ۱۵/۶ میلیون و بانزشتگان ۱۴ میلیون تومان
تعرفه واردات خودرو؛ برقی ۴درصد، پلاگین هیبرید ۱۵درصد، هیبرید ۴۰درصد، تا ۱۵۰۰۰ سی سی ۱۵۰۰۰۰۰۰ سی سی ۷۰ درصد وبقیه خودروها به‌نسبت حجم موتور بین ۱۳۰ تا ۱۶۵۸ درصد
رقم فروش سربازی از ۴ تا ۳۰ میلیارد تومان به تناسب سطح تحصیلات
نرخ ارز مبنای حقوق ورودی گمرکی ۸۵ هزار تومان
نرخ مالیات بر ارزش افزوده ۱۲ درصد